

บทความงานสร้างสรรค์ (Creative Work Article)

การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ

The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting

ฐิตา ครุฑขึ้น / Thita Krutchuen

อาจารย์, วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Instructor, College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

thita.je18@gmail.com

Received: August 22, 2023 Revised: June 6, 2024 Accepted: July 21, 2024 Published: July 29, 2024

บทคัดย่อ

ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมด้วยเทคนิคสีน้ำบนกระดาษ เพื่อถ่ายทอดความงามของพืชพรรณตามลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ เลือกพืชดอกที่มีสีอยู่ในโทนอุ่นได้แก่ สีเหลือง สีส้ม สีแดง และเป็นพืชใกล้ตัวที่สามารถพบเห็นได้จริงเพื่อสามารถสังเกตลักษณะได้โดยตรง สร้างสรรค์โดยใช้ทักษะทางด้านจิตรกรรมและหลักวิธีการทางทฤษฎีการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ซึ่งมีกระบวนการสังเกตลักษณะของพืชโดยสังเกตจากพืชของจริงอย่างละเอียด และศึกษา ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืชที่จะวาดก่อน เพื่อแสดงถึงลักษณะทางกายภาพที่ถูกต้องของพืช ผลของการสร้างสรรค์ได้ผลงานที่เป็นการบูรณาการศิลปะและวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันทั้งหมด 3 ชิ้น ซึ่งเป็นผลงานที่มีคุณค่าด้านความงามในทางศิลปะ ทั้งทางด้านองค์ประกอบที่เป็นความจริงตามธรรมชาติและองค์ประกอบทางศิลปะที่ผู้สร้างสรรค์ปรับให้มีความลงตัวมากขึ้น โดยการจัดระเบียบให้รูปทรงที่ยุ่งเหยิงในธรรมชาติให้เกิดเอกภาพในผลงาน เพื่อให้เห็นถึงความงามตามธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาของพืช รวมถึงคุณค่าด้านเนื้อหาข้อมูลความรู้ด้านพฤกษศาสตร์สามารถนำภาพผลงานไปใช้อ้างอิงข้อมูลทางในการศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ได้ และผลที่เกิดกับผู้สร้างสรรค์คือในระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานได้มีการสังเกตและพินิจพิจารณาในลักษณะของพืชพรรณอย่างละเอียด จึงทำให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของความงามในรายละเอียดจากธรรมชาติใกล้ตัว

คำสำคัญ: จิตรกรรมสีน้ำ, ภาพวาดพฤกษศาสตร์, ภาพวาดพฤกษศาสตร์ธรรมชาติ, พืชพรรณ

Abstract

“The Aesthetics of Plants through Watercolor Painting” aims to create paintings that employ watercolor techniques on paper to capture the beauty of plants in their true nature. The flowering plants with warm shades such as yellow, orange, red, and commonly found were chosen. It helps to obtain their visible characteristics directly. This involves using sophisticated painting skills and principles of botanical drawing, necessitating a process of carefully observing the characteristics of real plants.

Prior to drawing, extensive study and research on the selected plants are conducted to accurately represent their physical characteristics. The outcome of this creative endeavour consists of three pieces of work that seamlessly integrate art and science. It offers aesthetic value; the beauty of art reflects the true nature of artistic elements that the creator has adjusted by organizing the chaotic shapes in nature to create unity in the work. To reflect the changing natural beauty of plants over time, as well as botanical knowledge. These plant paintings serve not only as works of art but also as valuable references for botanical studies. Furthermore, the creation process fosters a deep observation and consideration of plant characteristics, cultivating an awareness and appreciation for the intricate beauty found in nature.

Keywords: watercolor painting, botanical art illustration, botanical painting, plants

บทนำ

การวาดภาพพืชในลักษณะเหมือนจริงเพื่อแสดงลักษณะของพืช หรือที่เรียกว่าภาพวาดพฤกษศาสตร์ คือการวาดภาพที่จำเพาะลงไปเฉพาะพืชพรรณ ซึ่งต้องอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างผลงาน คือเน้นความถูกต้องตามลักษณะธรรมชาติของพืชนั้น ทั้งสี รายละเอียดและลักษณะเฉพาะของพืช โดยขยายความ จากต้นแบบทางธรรมชาติ การจัดวางองค์ประกอบตามต้นแบบ นิยามวาดแยกส่วนเพื่อเห็นลักษณะของพืช ได้ชัดเจน และในหนึ่งภาพมักวาดพืชเพียงชนิดเดียวเท่านั้น เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ด้านการอ้างอิงข้อมูล และการศึกษาลักษณะของพืช (ศศิวิมล แสงผล, 2549) ภาพวาดพฤกษศาสตร์ถือเป็นงานศิลปะที่ถ่ายทอด เรื่องราวเฉพาะพืชพรรณต่าง ๆ โดยนำวิทยาศาสตร์และศิลปะมารวมกัน วิทยาศาสตร์คือความถูกต้อง ศิลปะคือความสวยงาม ดังนั้นภาพวาดพฤกษศาสตร์ควรมีทั้งความถูกต้องของสัดส่วนและลักษณะ และควรมี ความสวยงามอย่างมีคุณค่าทางศิลปะ (ลลิตา โรจนกร, 2548) สอดคล้องกับ อนุรักษ์ อินตะวงศ์ (2562) ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ว่า ในยุคเริ่มต้นนั้นวาดขึ้นเพื่ออธิบายความรู้ เกี่ยวกับพืชสมุนไพรเพื่อประโยชน์ในการเฝ้ารักษา แต่ในปัจจุบันภาพวาดทางพฤกษศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นมา เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่บอกเล่าข้อมูลเกี่ยวกับพืช โดยอาศัยศิลปินทางวิจิตรศิลป์เป็นผู้ถ่ายทอด เพื่อแสดง รายละเอียดหรือลักษณะเฉพาะของพืช จึงต้องมีความงดงามทางศิลปะ สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น จนนำไปสู่ความสนใจรายละเอียดปลีกย่อยและเกิดเป็นความสุนทรีย์ ภาพวาดทางพฤกษศาสตร์จึงเป็น ภาพวาดประกอบการศึกษาพืชพรรณอย่างมีระบบช่วยให้ผู้ชมสามารถระบุชนิดของพืชนั้น ๆ ได้ในเบื้องต้น เผยให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจน ทั้งทางด้านกายวิภาค สัณฐาน และอนุกรมวิธาน ซึ่งส่วนใหญ่นักพฤกษศาสตร์ เป็นผู้ให้คำแนะนำ และศิลปินเป็นผู้ถ่ายทอดความสวยงามตามหลักองค์ประกอบศิลป์ ผู้วาดจึงต้องมีทักษะ ที่เชี่ยวชาญประกอบกับการศึกษาข้อมูลของพืชอย่างละเอียด โดย ณรงค์ศักดิ์ สุขแก้วมณี (2558) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันนักวาดภาพพฤกษศาสตร์เป็นบุคลากรที่ขาดแคลนเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่นักวิทยาศาสตร์ ต้องการใช้ภาพเพื่อประกอบหนังสือและรายงานด้านวิชาการที่เกี่ยวกับพืชพรรณ อาจเพราะผู้ที่มีทักษะด้านศิลปะ มักนิยมสร้างสรรค์ผลงานที่เน้นสื่ออารมณ์และความรู้สึกของตนมากกว่าจะถ่ายทอดตามความจริง

หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การวาดภาพทางพฤกษศาสตร์มีความแตกต่างจากการวาดภาพในทางศิลปะ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ซึ่งแสดงจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกลงไปในงานด้วย

ในผลงานสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าจึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพพืชพรรณ โดยใช้หลักบางประการของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ผสมผสานกับการสร้างความงามตามหลักการทางศิลปะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความงามที่ข้าพเจ้าประทับใจในลักษณะ รายละเอียดที่ซับซ้อนและสีของพืชแต่ละชนิด และเพื่อสะท้อนให้ผู้สร้างสรรค์และผู้ชมได้เกิดความละเอียดลออ พินิจพิเคราะห์ ตระหนักและรับรู้ถึงความงามในรายละเอียดจากธรรมชาติที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน ผ่านการสร้างและชมผลงาน โดยเลือกพืชที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกันทั้งในด้านลักษณะและสี มาจัดวางองค์ประกอบให้สัมพันธ์กันบนพื้นที่ว่างสะอาดตา เพื่อส่งผลต่อการรับรู้สัมผัสกับเนื้อหาของงานได้ชัดเจนมากที่สุด ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานนอกเหนือจากเป็นการแสดงความงามผ่านทักษะทางจิตรกรรมสีน้ำแล้ว ยังต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาสังเกตอย่างละเอียดถี่ถ้วนจากพืชต้นแบบ การค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะที่ถูกต้องของพืชอีกด้วย

วัตถุประสงค์การสร้างสรรค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำโดยถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ

ขอบเขตการสร้างสรรค์

1. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำเพื่อถ่ายทอดความงามของพืชพรรณ ขนาด 42 x 55 เซนติเมตร จำนวน 3 ชิ้นงาน
2. สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้หลักวิธีการทางการวาดภาพพฤกษศาสตร์ และหลักแนวคิดเกี่ยวกับความงามทางศิลปะ
3. วิเคราะห์ข้อความรู้ที่ได้จากผลงานสร้างสรรค์ด้านเนื้อหา รูปแบบ และการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ

การดำเนินการสร้างสรรค์

ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้รับแรงบันดาลใจและความสนใจในกระบวนการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ซึ่งมีความผสมผสานกันระหว่างความเป็นศิลปะและวิทยาศาสตร์ ผู้สร้างสรรค์ศึกษาข้อมูลผ่านแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ งานวิจัย ผลงานของศิลปิน และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เห็นถึงลักษณะและจุดประสงค์ที่แตกต่างระหว่างผลงานศิลปะและผลงานทางวิทยาศาสตร์ (ภาพวาดพฤกษศาสตร์) โดยมีข้อมูลที่ศึกษาดังนี้

1. การศึกษาลักษณะการวาดภาพพฤกษศาสตร์

จากการค้นคว้าทางข้อมูลเอกสารและการศึกษาลักษณะของผลงานจากศิลปินทั้งในและต่างประเทศ พบว่าการวาดภาพพฤกษศาสตร์นั้นคือการวาดภาพพืชที่นำไปใช้ประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ ต้องวาดพืชเพียงชนิดเดียวในหนึ่งภาพ และมีการจัดวางภาพเพื่อแสดงรายละเอียดของพืชชนิดนั้นได้ครบทุกส่วน มีรูปแบบการวาดที่เป็นระบบระเบียบ เช่น การวาดพืชโดยแยกออกเป็นส่วนๆ การวาดภาพพืชเพื่อศึกษา การเจริญเติบโตเป็นระยะๆ หรือ การวาดตั้งแต่ส่วนของรากจนถึงส่วนยอดโดยไม่ตัดออกขนาดเท่ากับของจริง หรือเขียนมาตราส่วนย่อไว้

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาดังกล่าว จึงจะเห็นได้ว่าการวาดภาพพืชพรรณดอกไม้ นั้น มีความแตกต่างกันในแง่วัตถุประสงค์ของการนำเสนอว่าจะสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจะนำภาพพืชนั้นไปเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษาลักษณะพืช หรือเพื่อนำเสนอความงามตามธรรมชาติของพืชพรรณ ซึ่งต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับการจัดวางองค์ประกอบเพื่อให้เกิดความงามตามแบบศิลปะ และยังคงสามารถคงลักษณะของพืชตามความจริงได้

ตารางที่ 1 ประเภทและลักษณะของภาพวาดทางพฤกษศาสตร์

ประเภท	ลักษณะ	ภาพตัวอย่าง
ภาพเหมือนทางพฤกษศาสตร์ (Botanical Illustration)	มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำมาใช้ทางวิชาการ ผลงานเน้นบ่งบอกชัดเจนถึงชนิดของพืชพรรณ ให้ความสำคัญกับสัดส่วนที่ถูกต้องเป็นหลัก ใช้การสังเกตพินิจวิเคราะห์และมีความสวยงามพบเห็นทั่วไปตามพจนานุกรมหนังสือวิทยาศาสตร์	 (1)
ภาพวาดพฤกษศาสตร์ (Botanical Painting)	เน้นความสำคัญของความสวยงามมาก่อน แต่ยังคงมีการสังเกตพิจารณาลักษณะของพืชอย่างถี่ถ้วน และยังคงเน้นสัดส่วนที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเช่นเดียวกัน	 (2)
ภาพวาดทางธรรมชาติ (Nature Painting หรือ Flowers Painting)	คำนึงถึงความสวยงาม ใช้ความสุนทรีย์ทางอารมณ์ จินตนาการเป็นหลักสำคัญ โดยไม่เน้นการสังเกตพินิจวิเคราะห์และสัดส่วนที่ถูกต้อง เช่น ภาพวาดดอกไม้ในแจกัน สีสิ้นการวาดภาพ อารมณ์ของศิลปินมาก่อน ความถูกต้องของลักษณะพืช รายละเอียดของพืชจะไม่แม่นยำเสมอไป	 (3)

หมายเหตุ. (1) จาก *The Shirley Sherwood collection* โดย Juan Luis Castillo, 2017, (<https://shirleysherwood.com/~926>). (2) จาก *Fading Beauty* โดย Vivienne Rew, 2017, (<https://www.jacksonsart.com/blog/2017/10/27/winners-announced-plant-life-botanical-illustration/>). (3) จาก *Vase with Flowers* โดย Rachel Ruysch, 2022, (<https://finearts-music.unimelb.edu.au/research/vanitas-a-modern-reflection-on-death-and-its-depiction-in-art>).

2. การศึกษาหลักแนวคิดเกี่ยวกับความงามทางศิลปะ

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาหลักการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ และการรับรู้ความงามทางศิลปะ เป็นหลักสำคัญ ด้านหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ เน้นการจัดรูปทรงให้ผลงานมีเอกภาพ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลมกลืน ความเข้ากันได้ เกิดจากความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่าง ๆ จัดระเบียบของรูปทรงและดุลยภาพให้แก่สิ่งที่ขัดแย้งกันเพื่อให้รวมตัวกันได้ ซึ่งในตามธรรมชาติ มีความขัดแย้งกันอยู่เป็นปกติ (ชะลูด นิ่มเสมอ, 2553) ในการวาดภาพเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของพืชควรมีการจัดองค์ประกอบให้สวยงามลงตัว เน้นการถ่ายทอดอย่างที่เราเห็นจากของจริงในแสงธรรมชาติ แม้กระทั่งรอยตำหนิ เช่น ความเหี่ยวของพืช ร่องรอยการถูกแมลงกัด ก็ถือเป็นความงามตามธรรมชาติ เป็นสัจธรรม (พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก, 2561) ผู้สร้างสรรค์จึงต้องจัดวางรูปทรงที่มีหลายจำนวนในภาพให้มีเอกภาพ และสอดคล้องกับพื้นที่ว่าง โดยที่ยังคงคำนึงถึงความถูกต้องตามลักษณะของพืชด้วย

ในด้านการรับรู้ความงามเป็นเรื่องของคุณค่า (Value) ทางสุนทรียะ เป็นความสุขที่ได้จากการมองเห็นมีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ของคน ความงามเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของงานศิลปะ งานศิลปะที่ดี จะให้ความพอใจแก่ผู้ชมในขั้นแรก และจะให้ความสะเทือนใจยิ่งขึ้นด้วยอารมณ์ทางสุนทรียภาพของศิลปะ ในขั้นต่อไป ความงามในงานศิลปะออกเป็น 2 ประเภท คือความงามทางกายภาพ (Physical Beauty) ซึ่งได้แก่ ความงามของรูปทรงที่กำหนดเรื่องราว หรือที่เกิดจากการประสานประกอบกันของทัศนธาตุ และความงามทางใจ (Moral Beauty) ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่แสดงออก ในงานศิลปะชิ้นหนึ่ง ๆ จึงมีความงามทั้งสองประเภทรวมอยู่ แต่จะเน้นหนักไปทางความงามด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของงานและเจตนาของผู้สร้างสรรค์ (Lionello Venturi, 1956 อ้างถึงใน ชะลูด นิ่มเสมอ, 2553)

3. การศึกษาผลงานของศิลปิน

ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษารูปแบบผลงานจิตรกรรมของศิลปินอันมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความงามและความประทับใจในพืชพรรณและดอกไม้ ทั้งศิลปินไทยและต่างประเทศ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

Ferdinand Lucas Bauer นักวาดภาพประกอบพฤกษศาสตร์ชาวออสเตรียที่เดินทางมาอาศัยที่ออสเตรเลีย มีความรู้เกี่ยวกับพืชและธรรมชาติ เริ่มวาดภาพพฤกษศาสตร์ตอนอายุ 15 ปี ได้ร่วมทำงานกับนักพฤกษศาสตร์ในกรุงเวียนนา ได้เรียนรู้ระบบอนุกรมวิธาน สาขาวิชาคลังจุลทรรศน์และเรียนวิชาวาดภาพภูมิทัศน์ อีกทั้งได้สำรวจและวาดภาพบันทึกพืช สัตว์ นก และภูมิทัศน์มากกว่า 1,500 ภาพ ซึ่งผลงานชุดนี้ถือเป็นผลงานพฤกษศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ต่อมาได้รับเลือกให้เดินทางไปออสเตรเลียในฐานะนักวาดภาพพฤกษศาสตร์ เป็นผลงานที่มีคุณภาพสูงได้รับการยอมรับจากนักวิทยาศาสตร์และบุคคลทั่วไป

ภาพที่ 1 ผลงานของ Ferdinand Lucas Bauer

(ก)

(ข)

(ค)

หมายเหตุ. จาก Bonhams โดย Ferdinand Lucas Bauer, 1760-1826,

(<https://www.bonhams.com/auction/21602/lot/12/ferdinand-lucas-bauer>).

ศันสนีย์ ดีกระจำง นักวาดภาพพฤกษศาสตร์ชาวไทย ผู้ได้รับรางวัลระดับนานาชาติมากมายรางวัลศิลปินมีพื้นฐานการเรียนด้านศิลปะ ก้าวเข้าสู่การเป็นนักวาดภาพพฤกษศาสตร์อย่างจริงจังด้วยการฝึกฝนด้วยตนเองและหาข้อมูลวิธีการวาดที่ถูกต้องตามแบบสากล จากนั้นส่งผลงานเข้าประกวดระดับนานาชาติในงาน Focus on Nature ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา กับ Margaret Flockton Awards ที่ออสเตรเลีย เป็นจุดเริ่มต้นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และได้รับรางวัลเหรียญทองคือ The Royal Horticultural Society (RHS) ที่อังกฤษ และ The Royal Botanic Garden Edinburgh (RBGE) ที่สกอตแลนด์ ในปี 2016 ซึ่งเป็นการประกวดที่มีการแข่งขันสูง นักวาดภาพพฤกษศาสตร์จากทั่วโลกต่างมารวมตัวกันเพื่อแข่งขันในรายการนี้ ดังนั้น การได้เหรียญทองคือการได้รับการยอมรับและได้เป็นที่รู้จักในฐานะนักวาดภาพพฤกษศาสตร์ ศิลปินนักวาดพืชที่พบเห็นได้ทั่วไปหรือมีอยู่ใกล้ตัว สามารถหยิบจับขึ้นมาดูลักษณะของพืชได้ เพราะต้องใช้เวลาในการศึกษาลักษณะทางกายภาพอย่างละเอียดถี่ถ้วน นอกจากนี้ศิลปินยังศึกษาไปถึงข้อมูลอื่นๆ เช่น แหล่งกำเนิดของพืช และให้ความสำคัญเรื่องความถูกต้องตามหลักพฤกษศาสตร์ การจัดส่วนประกอบให้ครบถ้วนภายในหน้ากระดาษ

ภาพที่ 2 ผลงานของ ศันสนีย์ ดีกระจำง

(ก)

(ข)

หมายเหตุ. จาก *Aday Buletin* โดย ศันสนีย์ ดีกระจำง, 2562 (<https://adaybulletin.com/talk-guest-geek-05-botanical-artist-sansanee-deekrajang/34685>).

ไพรวลัย ดาเกลี้ยง เป็นจิตรกรที่มีชื่อเสียงในการเขียนภาพแนวเหมือนจริง โดยผลงานส่วนใหญ่ใช้เทคนิคสีอะคริลิกในถ่ายทอดผลงานที่เหมือนจริงอย่างน่าอัศจรรย์ ปัจจุบันเป็นอาจารย์ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลงานของไพรวลัย ดาเกลี้ยง โดดเด่นในเรื่องของเทคนิคในการเขียนภาพโดยถ่ายทอดความเหมือนจริงตามธรรมชาติที่มองเห็นได้อย่างสวยงามและลงตัวด้วยสีเส้นของดอกไม้ประกอบเข้ากับบรรยากาศที่นุ่มนวล เรื่องราวที่ศิลปินนำมาถ่ายทอดได้รับแรงบันดาลใจมาจากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ผลงานที่ผู้สร้างสรรค์ศึกษาเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ผลงานที่ศิลปินถ่ายทอดความงามของดอกไม้ในบรรยากาศและสถานที่ที่ต่างกันอย่าง

ภาพที่ 3 ผลงานของ ไพรวลัย์ ดาเกลี้ยง

(ก)

(ข)

หมายเหตุ. จาก ARDEL Gallery of Modern Art โดย ไพรวลัย์ ดาเกลี้ยง, 2558, facebook
(<https://www.facebook.com/ardelgallery>).

4. เลือกพืชที่จะนำมาวาด

ผู้สร้างสรรค์เลือกวาดพืช 3 ชนิด ได้แก่ พุเรือหงส์ เข้าพรรษา และพวงแสด โดยเลือกจากการที่พบเห็นพืชดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ภายในบริเวณที่พักอาศัยและบริเวณใกล้เคียงซึ่งอยู่ภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พืชทั้งหมดเป็นพืชดอกที่มีสีดอกโทนอุ่นไปถึงโทนร้อน สีสันบ่งบอกถึงความรู้สึกสว่างสดใส และพืชทั้ง 3 ชนิด เป็นพืชที่มีข้อมูลให้ค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อผู้สร้างสรรค์สามารถศึกษาลักษณะพืชได้อย่างถี่ถ้วนยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการสังเกตจากพืชจริง จากนั้นทำการศึกษาข้อมูลและบันทึกข้อมูลสำคัญของพืชนั้น ได้แก่ ชื่อพืช ลักษณะ แหล่งกำเนิด ประโยชน์ รวมถึงข้อมูลภาพทั้งที่ผู้สร้างสรรค์บันทึกเองและจากการค้นคว้าเพิ่มเติมผ่านแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยได้รวบรวมข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การศึกษาข้อมูลของพืชที่นำมาสร้างผลงาน

ชนิดของพืช	พุเรือหงส์	เข้าพรรษา	พวงแสด
ชื่ออื่น	ชุมบาห้อย พู่ระหง หางหงส์	หงส์เหิน กล้วยจะก่าหลวง กล้วยเครือคำ ข้าเจ้าคุณวินิจ ว่านสาวหลง ขม้นผีหรือ กระทือลิง ว่านดอกเหลือง	-
ชื่อสามัญ	Fringed hibiscus Spider gumamela	dancing ladies ginger	Orange trumpet Fire cracker vine
ชื่อวิทยาศาสตร์	Hibiscus schizopetalus (Dyer) Hook.f.	Globba winitii C.H. Wright	Pyrostegia venusta (Ker Gawl.) Miers.
วงศ์	MALVACEAE	Zingiberaceae	Bignoniaceae

ตารางที่ 2 การศึกษาข้อมูลของพืชที่นำมาสร้างผลงาน (ต่อ)

ชนิดของพืช	พู่เรือหงส์	เข้าพรรษา	พวงแสด
ลักษณะ	ใบเดี่ยวทรงรีปลายแหลมมีติ่งหาง โคนมน ขอบใบหยักแบบฟันเลื่อย ออกดอกเดี่ยวที่ปลายกิ่ง ดอกห้อย ดอกมีหลายสี แดง ส้ม ชมพู กลีบดอก 5 กลีบ ขอบกลีบหยักเว้าลึกเป็นริ้วตัวกลีบโค้งงอขึ้นด้านบน ก้านชูเกสรยาวมาก	ต้นคล้ายกระชายหรือขมิ้น มีเหง้าใต้ดินเติบโตเป็นกลุ่มกอ ออกดอกเป็นช่อแทงจากยอดของลำต้น โคนและห้อยตัวลง มีก้านดอกย่อยเรียงอยู่โดยรอบประกอบด้วยดอกจริง มีกลีบประดับที่ต่างกันหลายรูปทรงและหลายสี เช่น ขาว เหลือง สำหรับดอกสีม่วง แดงค่อนข้างหายาก ดอกมักจะบานในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา	ไม้เถาเลื้อย ใบประกอบ ออกสลับ ใบย่อยรูปไข่ ขนาด ปลายใบแหลม โคนใบมน ดอกออกเป็นช่อกระจุกแยกแขนงตามปลายกิ่ง ช่อละ 10-30 ดอก ดอกรูปดอกเข็ม กลีบดอกสีส้มอมเหลือง โคนกลีบเชื่อมติดกัน เป็นหลอดยาว ปลายแยก 5 กลีบ ยาว ม้วนงอไปด้านหลัง
แหล่งกำเนิด	เขตร้อนของทวีปแอฟริกา	แถบทวีปเอเชีย	แถบอเมริกาใต้ บราซิลและอาเจนตินา
ประโยชน์	ด้านภูมิสถาปัตยกรรมเป็นแนวบังสายตาสีเขียวที่แข็งแรง ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวพลิ้วเบา แบบสบาย ๆ	เป็นดอกไม้สำคัญในวันเข้าพรรษา ใช้ในประเพณีตักบาตรดอกไม้ ของ จ.สระบุรี เหง้านำมาใช้เป็นส่วนผสมของยาสระผม สบู่ ใช้ในการรักษาอาการคันตามผิวหนัง	ใช้ประดับเป็นชุ้มหรือรั้วทั่วไปในเขตร้อน ใบมีสรรพคุณแก้โรคผิวหนัง และแผลสด
ภาพพืช			

หมายเหตุ. จาก ไม้ดอกไม้ประดับ โดย ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, (<http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/resources/ornament/hibiscus.html>).
รูปภาพ โดย วิฐตา ครุฑขึ้น, 2564.

5. รวบรวมสรุปข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อภิปรายและนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะในรูปแบบเหมือนจริง เป็นการถ่ายทอดความงาม โดยใช้เนื้อหาจากการขยายความจากลักษณะ และรายละเอียดของพืชพรรณที่เป็นต้นแบบ ประกอบกับการใช้กระบวนการสร้างสรรค์ตามหลักการวาดภาพทัศนศึกษา ซึ่งได้สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิคสีน้ำบนกระดาษ ทั้งหมดจำนวน 3 ชิ้น เป็นผลงานที่มุ่งเน้นแสดงให้เห็นถึงความงามของพืชดอกที่สามารถพบเห็นได้ชินตาในชีวิตประจำวันและอาจถูกมองข้ามไปเพราะความธรรมดา จึงต้องการเน้นให้เห็นถึงความงามที่เป็นความจริงของพืช คือความงามตามธรรมชาติที่ไม่ได้ถูกบิดเบือน ดัดแปลง เน้นให้เห็นรายละเอียด สี สัน ลวดลาย การทับซ้อนของรูปทรงดอก ใบ ลักษณะการเติบโตโดยวาดให้เห็นทั้งลักษณะของดอกที่ตูม บาน หรือเริ่มร่วงโรย เพราะลักษณะและการเติบโตของพืชล้วนเป็นความจริงที่มีความสวยงามในตัวเอง โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

5.1 การเตรียมอุปกรณ์ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ กระดาษสีน้ำแบบเรียบขนาด A2 กระดาษวาดเขียน ดินสอกด ยางลบ พู่กันสำหรับเขียนสีน้ำขนาดต่าง ๆ สีน้ำ กระดาษวาดเขียนจานสี กระจกใส แผ่นชาร์ตเทียบสี และอุปกรณ์อื่น ๆ อุปกรณ์สำคัญที่ผู้สร้างสรรค์เน้นเป็นสำคัญคือ กระจกใสสำหรับเขียนสีน้ำ ต้องเป็นชนิดแบบเรียบที่มีความหนา 600 แกรม (gsm) ขึ้นไป เพราะจะช่วยให้สามารถลงสีได้ดีขึ้น เนื่องจากลักษณะของผลงานที่จำเป็นต้องลงสีเพื่อเก็บรายละเอียดต้องมีการลงสีหลายชั้น หากใช้กระดาษที่มีความหนาไม่มากพอจะส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการสร้างสรรค์ตามมา เช่น กระดาษพอง กระดาษเป็นขุย สีชั้นล่างหลุดเมื่อระบายทับ และการเลือกใช้กระดาษชนิดเรียบเนื่องจากต้องการให้เห็นพื้นผิวของวัตถุที่วาดอย่างแท้จริง ไม่ต้องการให้พื้นผิวของกระดาษมีผลต่อพื้นผิวของวัตถุที่วาด

5.2 ขั้นตอนการร่างภาพ ในส่วนของขั้นตอนการร่างภาพนั้น ผู้สร้างสรรค์ได้นำหลักการทางทฤษฎีทัศนศึกษาเข้ามาใช้ประกอบด้วย คือการลอกลายลงบนกระดาษ โดยวิธีการเริ่มจากการร่างภาพด้วยดินสอลงบนกระดาษวาดเขียนก่อน จัดวางองค์ประกอบทั้งภาพให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมสวยงาม ร่างภาพให้เห็นโครงสร้างและลักษณะของพืชที่ชัดเจน ลงน้ำหนักแสงเงาของพืชเล็กน้อยเพื่อสร้างภาพต้นแบบ (ภาพที่ 4 ก) เมื่อได้ภาพต้นแบบแล้วจึงนำมาลอกลาย วิธีในการลอกลายภาพที่นิยมทั่วไปคือการใช้กระดาษไขและการใช้ตุ้ไฟส่องเพื่อให้เห็นภาพต้นแบบปรากฏบนกระดาษลอกลายที่ทาบบอยู่ด้านบน ในที่นี้ผู้สร้างสรรค์ใช้วิธีการลอกลายโดยใช้กระดาษไขเป็นกระดาษลอกลาย ทาบกับภาพต้นแบบ โดยให้ภาพต้นแบบอยู่ด้านล่างและกระดาษไขอยู่ด้านบน ใช้เทปติดเพื่อป้องกันการเลื่อน จากนั้นใช้ดินสอกวาดลอกลายโดยลอกเฉพาะเส้นของรูปทรง และรายละเอียด แต่ไม่ลอกน้ำหนักแสงเงา เพื่อให้ได้ภาพจากต้นแบบที่ลอกลายออกมาอยู่บนกระดาษไข (ภาพที่ 4 ข ค) การลอกลายสามารถลอกลายแบบทั้งหมดลงในกระดาษไขแผ่นเดียว เพื่อให้ได้ภาพลอกลายออกมาเหมือนกับภาพต้นแบบ หรืออาจลอกลายแบบแยกส่วนของพืชออกจากกันแล้วจึงนำมาประกอบเข้าด้วยกันภายหลัง ในการสร้างผลงานครั้งนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการลอกลายโดยแยกส่วนของพืชออกจากกัน แล้วนำมาประกอบเข้าด้วยกันในภายหลังเพื่อความสะดวกในการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบให้เหมาะสมที่สุด วิธีนี้ช่วยลดความผิดพลาดในการร่างลงบนกระดาษเขียนสีน้ำ และยังสามรถเก็บแบบที่ลอกลายไว้วาดได้อีกในครั้งต่อไป หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการวาดพืชชนิดอื่นได้อีก

เมื่อได้แบบที่ลอกลายลงบนกระดาษไขแล้ว นำมาลอกลงบนกระดาษเขียนสีน้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยการเขียนซ้ำด้านหลังของกระดาษไขที่เป็นแบบลอกลายด้วยดินสอกดความเข้มขนาด 2B หรือ 4B เพราะมีความเข้มของดินสอที่พอดีในการลอกลาย จากนั้นพลิกกลับมาด้านหน้าปกติของภาพลอกลายเดิม และวางทาบบนกระดาษเขียนสีน้ำ ตรวจสอบตำแหน่งให้ตรงตามต้องการโดยอ้างอิงจากแบบต้นแบบ และเขียนซ้ำด้วยดินสอกด HB อีกครั้ง เนื่องจากดินสอกด HB มีความแข็งของเนื้อดินสอมากที่สุด สามารถใช้ลอกลายเพื่อให้เกิดความคมของเส้นได้ชัดเจน การลอกลายในขั้นตอนนี้ควรวางน้ำหนักมือให้เบา ก่อนจึงตรวจสอบเส้นที่เกิดขึ้นบนกระดาษเขียนสีน้ำ ไม่ให้เส้นเข้มจนเกินไป จะเกิดลายของเส้นที่มีน้ำหนักพอดีตามแบบปรากฏบนกระดาษเขียนสีน้ำ เพื่อพร้อมสำหรับการลงสีในขั้นตอนต่อไปโดยไม่ต้องร่างดินสอลงบนกระดาษเขียนสีน้ำอีก วิธีการเช่นนี้ ช่วยป้องกันข้อผิดพลาดในการร่างลงบนกระดาษเขียนสีน้ำ ไม่ทำให้เกิดการบอบซ้ำของกระดาษหากต้องมีการลบแก้ไข รวมถึงสามารถแก้ไขตำแหน่งการจัดวางหรือการลดเพิ่มรูปทรงตามในแบบได้อีกด้วย

ภาพที่ 4 การร่างภาพและการลอกลาย

(ก)

(ข)

(ค)

หมายเหตุ. โดย จุฑา ครุฑชื่น, 2564.

5.3 ขั้นตอนการเตรียมลงสี ก่อนการลงสีผู้สร้างสรรค์ได้มีการเทียบสีจากพืชของจริงที่จะวาด ทั้งสีของดอก และใบ เพื่อหาสีที่มีความใกล้เคียงตามธรรมชาติมากที่สุด วิธีการเทียบสีสามารถทำได้โดยการทดลองผสมสีเทียบกับสีของดอก (ภาพที่ 5ก) และใบ (ภาพที่ 5ข) เพื่อให้ได้สีที่ต้องการ และการเทียบสีพืชกับตารางสี (ภาพที่ 5ค)

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการเตรียมลงสี

(ก) ผสมสีเทียบกับสีของดอก

(ข) ผสมสีเทียบกับสีของใบ

(ค) เทียบสีพืชกับตารางสี

หมายเหตุ. โดย จุฑา ครุฑชื่น, 2564.

5.4 ขั้นตอนในการลงสี เริ่มจากการลงสีน้ำแบบบาง ๆ ในชั้นแรก โดยเริ่มจากสีที่มีน้ำหนักอ่อน ผสมน้ำในปริมาณที่มากพอสมควรเพื่อให้ได้สีรองพื้นแบบเบา ๆ แล้วจึงลงสีโดยรวมของรูปทรงใดรูปทรงหนึ่งก่อน จากนั้นลงสีเพื่อเพิ่มน้ำหนัก และเก็บรายละเอียดเพิ่มแสงเงาเพื่อให้มีมิติสวยงามขึ้น (ขั้นตอนการลงสีจากภาพที่ 6 ก-ง ตามลำดับ) โดยสามารถตรวจสอบรายละเอียดจากภาพต้นแบบที่ร่างไว้

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการลงสี

(ก) ลงสีน้ำแบบบาง ๆ

(ข) ลงสีโดยรวมของรูปทรง

(ค) ลงสีเพื่อเพิ่มน้ำหนัก

(ง) เก็บรายละเอียดเพิ่มแสงเงา

หมายเหตุ. โดย จุฑา ครุฑชื่น, 2564.

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานสร้างสรรค์

1. ที่มาและแรงบันดาลใจ

1.1 ด้านเนื้อหา ผู้สร้างสรรค์ได้รับแรงบันดาลใจและความประทับใจในด้านความงามตามธรรมชาติของพืชพรรณและดอกไม้ ซึ่งตามธรรมชาติแล้วพืชพรรณต่างมีความงามในตัวเอง ด้วยสี สัน รูปทรง รายละเอียด ลวดลาย และลักษณะของพืชที่แตกต่างกันออกไป แม้จะมีบางจุดที่ทางด้านพฤกษศาสตร์มองว่าไม่สมบูรณ์ เช่น ใบที่เหี่ยว รอยแมลงกัด กลีบดอกร่วงโรย หรือการอยู่ร่วมกันของพืชต่างชนิด ลักษณะเหล่านี้จะไม่ถูกแสดงในภาพวาดทางพฤกษศาสตร์ซึ่งมุ่งเน้นประโยชน์ด้านข้อมูลทางกายภาพที่ถูกต้องของพืชเป็นหลัก ในทางพฤกษศาสตร์ถือว่าไม่ใช่ข้อมูลที่ต้องการทางวิทยาศาสตร์ จึงนิยมแสดงลักษณะของพืชเติบโตสมบูรณ์ และแสดงเพียงพืชหนึ่งชนิดในหนึ่งภาพ เพราะถือว่าภาพนั้นเป็นต้นแบบเพื่อเทียบเคียงและแยกพืชแต่ละชนิดออกจากกัน หากแต่ในทางด้านศิลปะนั้น สิ่งที่ไม่สมบูรณ์ หรือการอยู่ร่วมกันของพืชต่างชนิดคือองค์ประกอบหนึ่งตามกลไกธรรมชาติของพืชพรรณ ล้วนเป็นความงามที่ปรากฏให้เห็นตามจริงในรูปแบบปกติของธรรมชาติ แสดงให้เห็นความงามในการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาเติบโตของพืช เช่น การมีลักษณะที่ต่างกัน ทั้งดอกตูม บาน และร่วงโรย ผู้สร้างสรรค์จึงใช้องค์ประกอบทั้งหมดนี้มาถ่ายทอดในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ โดยยังคงใช้หลักการและกระบวนการบางอย่างของการวาดภาพพฤกษศาสตร์เพื่อยังคงแสดงลักษณะของพืชได้ถูกต้อง

1.2 ด้านรูปแบบในการสร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ได้ปรับใช้รูปแบบวิธีการสร้างสรรค์จากการวาดภาพพฤกษศาสตร์ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ได้แก่ การวาดภาพให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของพืชชนิดนั้น ทั้งสี รูปทรง รายละเอียดของใบ กลีบ เกสร ลักษณะของก้าน รวมถึงแสดงให้เห็นในหลายมุมมองในภาพเดียวกัน บวกกับการจัดองค์ประกอบให้เหมาะสมสวยงามในทางศิลปะ การแสดงให้เห็นความงามของพืชตามธรรมชาติแม้จะไม่ได้สมบูรณ์แบบตามมาตรฐานทางพฤกษศาสตร์ และการจัดวางตำแหน่งของรูปทรงเพื่อให้ได้จังหวะลีลาที่สวยงามสอดคล้องไปกับพื้นที่ว่าง จะเห็นว่าผลงานสีน้ำที่เสร็จสมบูรณ์แล้วนั้นมีความกลมกลืนในด้านขนาดของรูปทรงที่เกิดจากการใช้พืชต่างชนิดมาประกอบเข้าด้วยกัน และความกลมกลืนของสีที่เกิดจากการลงสีบาง ๆ ทีละชั้นและในแต่ละชั้นมีการแทรกสีที่ต่างกันของใบ และดอกลงไปเพื่อให้เกิดความนุ่มนวลของสีที่ต่างกัน ซึ่งตามความจริงสีของวัตถุในธรรมชาติมีความต่างกัน แต่การรับรู้ทางสายตาของมนุษย์จะมีการเจือสีบรรยากาศหรือสีของแสง และสีของวัตถุที่วางใกล้กันเข้าไป จึงทำให้ภาพที่เห็นมีความกลมกลืนและสบายตามากขึ้น

2. การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ผลงานทั้งหมด 3 ชิ้น ประเด็นที่วิเคราะห์ทั้งหมดมี 3 ประเด็นคือ องค์ประกอบทางศิลปะ คุณค่าทางด้านความงาม และคุณค่าทางด้านข้อมูลความรู้ โดยได้แสดงการวิเคราะห์ผลงานแต่ละชิ้นดังต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางศิลปะ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางศิลปะของผลงานทั้ง 3 ชิ้น

ภาพผลงาน	องค์ประกอบทางศิลปะ
<p data-bbox="210 452 338 488">“พุเรือหงส์”</p> <p data-bbox="295 1086 367 1120"><i>Fide. Endlicher</i> 24. 964. 2292</p>	<p data-bbox="785 452 1391 945">องค์ประกอบโดยรวมของผลงานเป็นรูปทรงอิสระตามแบบของพืชที่วาด ใช้รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตามรูปแบบของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ จัดพื้นที่ว่างให้มีความสมดุลกับรูปทรง โดยแบ่งพื้นที่ว่างให้มีขนาดใหญ่และเล็กลงตามลำดับ สีโดยรวมผลงานคือ สีแดง สีเขียว ซึ่งเป็นสีคู่ตรงข้ามกัน ผู้สร้างสรรค์จัดวางสีแดงและเขียวให้มีส่วนกระจายสลับกันเพื่อให้เกิดความกลมกลืนมากขึ้น และเลือกใช้พืชสีชมพู ที่มีขนาดเล็กมาเป็นส่วนประกอบรองเพื่อลดความรุนแรงของจุดเด่นลง ใช้สีเหลืองเจือในส่วนใบไม้กลีบดอก รวมถึงสีเหลืองตามธรรมชาติของเกสรดอกพุเรือหงส์ ช่วยให้สีโดยรวมมีความกลมกลืนกันมากขึ้น</p>
<p data-bbox="204 1214 338 1249">“เข้าพรรษา”</p> <p data-bbox="295 1848 367 1881"><i>Fide. Nuttall</i> 05. Aug. 2002</p>	<p data-bbox="785 1214 1391 1617">องค์ประกอบโดยรวมของผลงานแสดงรูปทรงตามธรรมชาติของดอกไม้และใบไม้ โดยจัดวางในลักษณะการใช้ซ้ำหน่วยของรูปทรง เพื่อสร้างความกลมกลืน รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตามรูปแบบของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ใช้โทนสีเหลืองและสีเขียวเป็นหลัก จึงทำให้มีความกลมกลืนของสีเกิดขึ้นในภาพ มีการกำหนดจุดเด่นคือรูปทรงช่อดอกไม้ที่อยู่ด้านหน้าสุด โดยเน้นน้ำหนักแสงเงาให้จุดเด่นและจุดรองคือสองช่อที่อยู่ตำแหน่งด้านข้างมีน้ำหนักที่เบาลงเพื่อให้เห็นระยะที่ไกลออกไป เป็นการเพิ่มมิติในผลงาน</p>

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางศิลปะของผลงานทั้ง 3 ชิ้น (ต่อ)

ภาพผลงาน	องค์ประกอบทางศิลปะ
<p>“พวงแสด”</p> 	<p>องค์ประกอบโดยรวมของผลงานเป็นรูปทรงอิสระตามแบบของพืชที่วาด ใช้รูปทรงตัดกับพื้นที่ว่างขาวสะอาดตาตามรูปแบบของการวาดภาพพฤกษศาสตร์ จัดพื้นที่ว่างให้มีความสมดุลกับรูปทรง โดยพื้นที่ว่างสองข้างมีพื้นที่ขนาดใกล้เคียงกัน สีในผลงานคือสีส้มและสีเขียว ซึ่งถึงแม้จะเป็นสีที่ค่อนข้างแตกต่างกันแต่ไม่ถึงกับเป็นสีคู่ตรงข้าม ความกลมกลืนในผลงานชิ้นนี้จึงเกิดจากการจัดวางพื้นที่ว่างให้มีสัดส่วนที่สอดคล้องกัน และการวางตำแหน่งของรูปทรงให้อยู่ในจังหวะที่ค่อนข้างมีระเบียบ ใช้หน่วยซ้ำของรูปทรงที่มีทิศทางไปในแนวเดียวกัน ยกเว้นช่อดอกที่ต้องการให้เป็นจุดเด่น ได้จัดวางทิศทางของรูปทรงให้ต่างออกไป</p>

หมายเหตุ. โดย จุฑา ครุฑชื่น, 2564.

2.2 การวิเคราะห์อิทธิพลที่ได้รับจากศิลปิน

จากการศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินที่ถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวข้องกับความงามของพืชพรรณและดอกไม้ ผู้สร้างสรรค์พบว่าผลงานของศิลปินต่างมีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายในการนำเสนอผลงานที่ต่างกันไป ผลงานของ Ferdinand Lucas Bauer (ภาพที่ 1) และผลงานของ คันสนีย์ ดีกระจำจ (ภาพที่ 2) ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องความถูกต้องทางกายภาพของพืชเพื่อใช้ภาพนั้นเป็นข้อมูลการศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ การจัดภาพเน้นวาดแยกส่วนให้ครบองค์ประกอบของพืช บางส่วนมีการแผ่ออก ตัด และวางพืชในมุมตรงเพื่อให้เห็นลักษณะได้ชัดเจน ซึ่งอาจจะไม่ใช่มุมมองที่พบเห็นในธรรมชาติ ส่วนผลงานของ ไพรวลัย ดาเกลี้ยง (ภาพที่ 3) มุ่งแสดงออกถึงความงามของพืชที่ประสานกับบรรยากาศในมุมมองตามธรรมชาติ อาจไม่สามารถบอกได้ว่าพืชชิ้นนี้ถูกต้องตามลักษณะหรือไม่เนื่องจากอยู่ในบรรยากาศแสงเงาที่เน้นถึงอารมณ์ ความรู้สึกมากกว่ากายภาพ ผู้สร้างสรรค์จึงได้นำผลการศึกษาศิลปินบางส่วนมาปรับใช้กับผลงานของตน (ตารางที่ 3) โดยผลงานของผู้สร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมสีน้ำที่แสดงออกถึงความงามของพืชพรรณในมุมมองและสีเส้นตามธรรมชาติ แต่ปรับให้เห็นความชัดเจนของลักษณะทางกายภาพจัดองค์ประกอบเพื่อให้เห็นลักษณะการเติบโตของพืช เช่น ดอกตูม ดอกบาน ใบ

ให้อยู่ในมุมมองที่พบเห็นในธรรมชาติ ตัดพื้นหลังออกเพื่อให้เห็นลักษณะและรูปทรงของพืชที่ถูกต้องชัดเจนขึ้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าผลงานของผู้สร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมที่ถ่ายทอดความงามตามธรรมชาติของพืช และยังสามารถนำไปใช้อ้างอิงทางกายภาพด้านพฤกษศาสตร์ได้

2.3 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านความงาม

การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านความงาม ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการวิเคราะห์ผลงานโดยรวมทั้ง 3 ชิ้น เนื่องจากเป็นผลงานที่มีเนื้อหาทางการแสดงออกทางความงามที่คล้ายกัน โดยความงามของผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ มีที่มาจากความงามอันเป็นความจริงตามธรรมชาติของพืชพรรณ พืชแต่ละชนิดแม้จะมีความแตกต่างกันบ้างในลักษณะ สี สัน ขนาด แต่หากพิจารณาตามลักษณะทางกายภาพดังกล่าวแล้ว จะพบความงามที่ปรากฏอยู่ในพืชเหล่านั้นทั้งสิ้น อยู่ที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานมองเห็นความงามนั้นหรือไม่ และจะนำเสนอความงามนั้นออกมาในรูปแบบใด ในส่วนของผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” นี้ ผู้สร้างสรรค์ได้มองเห็นความงามจากพืชในแง่ของความเป็นจริงในลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพืช เช่น ดอกที่ตูม บาน และร่วงโรย ทุกลักษณะล้วนมีความงามที่ต่างกัน และคุณสมบัติความงามทางธรรมชาตินั้น มาจัดองค์ประกอบทางศิลปะ โดยปรับการจัดวางดอกไม้และใบให้อยู่ในจังหวะที่เหมาะสม มีความสมดุลของหลายรูปทรง มีจุดเด่นและจุดรอง รวมถึงส่วนประกอบในภาพโดยใช้รูปทรงซ้ำเพื่อให้เกิดความกลมกลืน บนพื้นที่สะอาดตาเพื่อเน้นให้เห็นความงามนั้นเด่นชัดขึ้น

2.3 การวิเคราะห์คุณค่าทางด้านข้อมูลความรู้

ผลงานสร้างสรรค์ทั้ง 3 ชิ้น ของผู้สร้างสรรค์นอกเหนือจากคุณค่าทางศิลปะที่แสดงถึงทักษะทางด้านจิตรกรรม การจัดวางองค์ประกอบ และความงามตามธรรมชาติที่มีอยู่ในรูปทรงและลักษณะของพืชพรรณแล้ว ในขั้นตอนกระบวนการวาดภาพผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาและประยุกต์ใช้กระบวนการวาดภาพทางพฤกษศาสตร์มาใช้ในการสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวบางประการเป็นเรื่องของการศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการของพืชต่าง ๆ ทั้งชื่อสามัญ ชื่อพื้นถิ่น ชื่อวิทยาศาสตร์ รวมถึงลักษณะทางกายภาพของพืชและแหล่งกำเนิด และได้นำข้อมูลบางส่วนมาประกอบการวาดภาพเพื่อให้ได้ลักษณะและสัดส่วนของพืชที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้สร้างสรรค์ได้นำข้อมูลด้านสรรพคุณของพืชที่พบจากการศึกษาค้นคว้ามาใช้ในเลือกพืช เพื่อเตรียมสร้างสรรค์ผลงานเข้าร่วมแสดงระดับนานาชาติภายใต้หัวข้อ Herbal Plants หรือพืชสมุนไพร ในนิทรรศการ Botanical Art Thailand 2024 โดยเครือข่ายวิฑูรย์สถานศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566) ทั้งนี้จึงกล่าวได้ว่าผลงานสร้างสรรค์ชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” นอกเหนือจากคุณค่าความงามทางศิลปะแล้วยังมีข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปอ้างอิงใช้เป็นข้อมูลทางด้านพฤกษศาสตร์ได้ เนื่องด้วยการสร้างสรรค์ผลงานยังคงยึดหลักที่ถูกต้องทางกายภาพทั้งสี รูปทรง ตามความเป็นจริงของพืชไว้ได้อย่างครบถ้วน

บทสรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ” ผู้สร้างสรรค์ได้ถ่ายทอดและแสดงให้เห็นถึงความงามในลักษณะความเป็นจริงทางกายภาพของพืช ซึ่งความงามนั้นคือคุณค่าที่สำคัญของงานศิลปะ และถ่ายทอดความรู้สึกประทับใจ ชื่นชม ที่มีต่อคุณค่าของความงามนี้ผ่านจิตรกรรมสีน้ำ ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์นอกเหนือจากการได้แสดงให้เห็นถึงทักษะด้านจิตรกรรมและพัฒนาทางด้านเทคนิควิธีการ ในการจัดองค์ประกอบทางศิลปะให้เหมาะสมสวยงาม เนื่องจากในธรรมชาติรูปทรงต่างๆ ล้วนพันเกี่ยวยุ่งเหยิง ในการใช้สีปรับให้มีความกลมกลืนมากขึ้นโดยการแทรกสีต่างวัตถุดิบลงไปบ้าง ๆ แต่ยังคงสีเดิมตามแบบ และยังได้ประโยชน์ทางด้านแนวคิดและความรู้สึกอันลึกซึ้งต่อความงามของพืชพรรณ จากการได้สังเกตพืชจากของจริงทำให้เห็นรายละเอียดและลักษณะที่แตกต่าง ทั้งดอกตูม บาน และร่วงโรยของพืช ผู้สร้างสรรค์เลือกพืชที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่พักอาศัยและบริเวณใกล้เคียงซึ่งอยู่ภายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พืชทั้งหมดเป็นพืชดอกที่มีสีดอกโทนอุ่นไปถึงโทนร้อน บ่งบอกถึงความรู้สึกสว่าง สดใส การสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจในความงามทางกายภาพของพืชที่ต่างสภาพกันไป ซึ่งเป็นสิ่งเล็กน้อยและมีตามปกติในธรรมชาติ แม้ว่าในพืชธรรมดาๆ นั้น ยังคงมีความงามในรายละเอียดมากมายซ่อนอยู่ ทั้งสี ลวดลาย การทับซ้อนของรูปทรง หากไม่พินิจให้ตีความงามนั้นจะถูกมองข้ามไป แต่หากพิจารณาให้ละเอียดจะพบความงามที่เป็นความจริงอยู่ และด้วยกระบวนการทางการวาดภาพพฤกษศาสตร์ทำให้ผู้สร้างสรรค์ต้องค้นคว้าหาข้อมูลพืชเพื่อใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ได้ข้อมูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพืชเพิ่มเติมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการสร้างสรรค์ต่อยอดทางความคิดและเลือกวิธีการอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป
2. ควรศึกษาวิธีการจัดองค์ประกอบให้มีความหลากหลายซับซ้อนและน่าสนใจยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษารายละเอียดด้านความแตกต่างและความเชื่อมโยงระหว่างผลงานศิลปะเพื่อความงามและผลงานศิลปะเพื่อความรู้ หรือเพื่อข้อมูลทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น สำหรับพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานและการวิเคราะห์ผลงานในขั้นต่อไป
4. ควรเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ออกสู่สาธารณะชนในวงกว้าง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ที่สนใจผลงานจิตรกรรมแนวเหมือนจริงมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- ชะลูด นิมเสมอ. (2553). *องค์ประกอบของศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อมรินทร์.
ณรงค์ศักดิ์ สุกแก้วมณี. (2558). *ภาพวาดพฤกษศาสตร์กล้วยป่าในประเทศไทย ในมิติทางศิลปะ*.
สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก. (2561). พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก บนเส้นทางที่คิดเดี่ยวกว่าจะมาเป็นพฤกษศิลปิน
สีน้ำชั้นแนวหน้าของโลก. *BOT Magazine*. 1(6), 52-55.

- ไพรวลัย ดาเกลี้ยง. (2558). *DEL Gallery of Modern Art*. Facebook. <https://www.facebook.com/ardelgallery>
- ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). *งานพฤกษพรรณผ่านงานพฤกษศิลป์ ครั้งที่ 6 Botanical Art Thailand 2024*. <https://plantscience.sc.mahidol.ac.th/?p=11218>
- ลลิตา โรจนกร. (2548). *ศิลปะการวาดภาพพฤกษศาสตร์*. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช. ศศิวิมล แสงผล. (2549). *เรียนวาดเพื่อเรียนรู้*. ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ตันสนีย์ ตีกระจ่าง. (2562, 16 มิถุนายน). *นักวาดภาพพฤกษศาสตร์ ตื่นพร้อมแสงเช้า ทุ่มเทและเฝ้า รอจนถึงวันที่ความพยายามผลิตดอกออกผล*. Aday Buletin. <https://adaybulletin.com/talk-guest-geek-05-botanical-artist-sansanee-deekrajang/34685>
- ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง. (2564). *ไม้ดอกไม้ประดับ*. <http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/resources/ornament/hibiscus.html>
- อนุรักษ์ อินตะวงศ์. (2562). ยุคทองของศิลปะการวาดทางพฤกษศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(3), 1193-1209. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/173474/149399>
- Juan Luis Castillo. (2017, May 26). *Works by Juan Luis Castillo in the collection*. <https://shirleysherwood.com/~926>
- Rachel Ruysch. (2022, July 19). *Vanitas: a modern reflection on death and its depiction in art*. <https://finearts-music.unimelb.edu.au/research/vanitas-a-modern-reflection-on-death-and-its-depiction-in-art>
- Vivienne Rew. (2017, October 27). *Plant life: botanical illustration*. <https://www.jacksonsart.com/blog/2017/10/27/winners-announced-plant-life-botanical-illustration/>